

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Till vänster syns bäcken i Mjälån och till höger syns en av många granlågor.

Foton: © Mikael Burgman

Beverandeplan för Natura 2000-området Mjälån källkärr och granskog SE0230264

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att hejda utrotningen av djur och växter samt att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekandet av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att bevara de utpekade värdena i områdena långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar i vårt land regelbundet cirka 60 av de fåglar som listas i bilaga 1 i fågeldirektivet.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta görs i särskilda bevarandeplaner, men beskrivningen kan också ingå i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen finns en beskrivning av området med bevarandesyfte och bevarandemål för de naturtyper och arter som ska bevaras, och det ska framgå hur skyddet kan bidra till en gynnsam bevarandestatus för naturtyperna och arterna. Även bland annat hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Bevarandeplanen underlättar förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken genom att den ger viktig information om området till bland annat markägare, myndigheter, exploatörer och naturvårdsförvaltare.

Bevarandeplanen utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Det gäller även för de bevarandeåtgärder och den naturvårdsskötsel som kan krävas för att bevara värdena, i den mån markägare eller andra brukare inte har möjligheten eller skyldigheten via andra lagar eller avtal att göra detta (till exempel miljöersättningar). Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras - den är ett "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter genom att kontakta Länsstyrelsen.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Framtida naturvårdsarbete kan komma att leda till ytterligare ny kunskap som i sin tur kan leda till behov av justeringar av Natura 2000-områdets gränser, naturtyper eller arter. Vid förvaltning och tillståndsprövning är det viktigt att utgå från de befintliga värdena, inte bara de regeringsgodkända, varför det är av vikt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit bli regeringsgodkända ännu.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av till exempel skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000-områden.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller utpekade arter i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön eller utpekade arter i området. Det är påverkan på de naturmiljöer och/eller arter som skyddas i området som är grunden för prövningen oavsett var källan till störningen ligger geografiskt. Detta regleras i miljöbalken (7 kap 27-29§§). Tillståndskravet aktualiseras när en verksamhet eller åtgärd kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, det vill säga när det finns risk för skada.

Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i Natura 2000-området behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls dock samråd med Skogsstyrelsen istället. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

För verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsskötsel och naturvårdsförvaltning av ett Natura 2000-område, i syfte att långsiktigt bevara de naturtyper och/eller arter som skyddas, krävs inte tillstånd.

Innehåll

	Sida
Området - Mjältnäs källkärr och granskogar	5
7160 - Källor och källkärr	8
9010 - *Taiga.....	10
9080 - *Lövsumpskog	11
Dokumentation	13

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Bevarandeplan för Natura 2000 - området SE02303264 Mjälнас källkärr och granskog (Tidigare namn: Mjälнас sumpskog)

Kommun: Norrköping

Områdets totala areal: 3,1 hektar

Markägarförhållande: Privat

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-06-27

Regeringsbeslut, historik:

Regeringen föreslår att området är av gemenskapsintresse (pSCI): 2000-07

Fastställts som ett område av gemenskapsintresse (SCI): 2005-01

Regeringen förklarar området som ett särskilt bevarandeområde (SAC): 2011-03

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

7160 - Källor och källkärr

9010 - *Taiga

9080 - *Lövsumpskog

*) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete.

Området - Mjältnäs källkärr och granskogar

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som förekommer i området.

Prioriterade bevarandevärden:

I Natura 2000-området prioriteras alla naturtyper källor och källkärr (7160), *taiga (9010) samt *lövsumpskogen (9080). Alla skogsnaturtyperna är dessutom prioriterade inom EU:s bevarandearbete. Naturvärden som ska bevaras är en naturlig hydrologi (källkärr) samt naturvärden kopplade till skogen med luckbildning, art- och åldersvariation, gamla träd och död ved.

Motivering:

Källkärret är kanske den mest unika miljön i området. En variation av fuktiga till torra miljöer med en inblandning av både barr- och lövskog samt en stor åldersvariation och död ved. Detta skapar en mångformighet och en mycket varierade miljö vilket i sig skapar livsmiljöer för ett stort antal typiska arter. Natura 2000-området ligger dessutom inom en av länets värdestråk för tall- och granblandskogar.

Prioriterade åtgärder:

- Ett reglerat skydd av skogliga naturvärden.

Beskrivning av området

Mjältnäs ligger i skogsbygden i norra Östergötland. Omgivningarna präglas av skogsmark och sjöar i det sprickdalspräglade landskapet. Natura 2000-området ligger strax söder Mjältnäs är ett kalkpåverkat källkärr omgivet av äldre blandskog dominerad av gran men med inslag av tall och lövträd. Genom kärret och skogen slingrar sig en liten skogsbäck fram och i nordöst finns en liten bäckravín där skogen domineras av ask, lind och hassel. Källområdet är drygt 1 300 kvadratmeter stort och vattnets pH verkar variera mellan källans olika delar. I de mest basiska delarna växer rikligt med den i Kolmården mycket ovanliga praktkrokmossan tillsammans med de krävande levermossorna fetbålmossa och flikbålmossa. I lite surare partier växer vitmossor och gott om den källkrävande dunmossan tillsammans med lite källmossa. I området finns en hel del död ved i form av högstubbar och lågor. På lågorna finns en intressant mossflora med arter som vedtrappmossa (nära hotad, NT) och stubbspretmossa. Hydrologin är helt opåverkad utav de få mänskliga ingrepp som finns i området.

Alarna i området står på stora socklar och är bevuxna med skrifflav och laven rostfläck. På marken i källkärrets nedre kant växer orkidén korallrot och ett stycke därifrån den sällsynta igelkottsröksvampen. De ädla lövträden utmed bäcken hyser även en del intressanta trädlevande mossor och lavar. Till exempel växer den i kommunen sällsynta laven jaguarfläck tillsammans med de krävande mossorna trubbfjädermossa och liten baronmossa.

Barrskogen i området domineras av olikåldrig gran som är kring 150-årig. Den västra delen av området är högre beläget och här dominerar äldre tall som är minst 250 år gammal. Mindre delar utgörs av yngre skog

med 60- till 70-årig gran och tall samt ett yngre mer lövskogsblandat område i sydöst. Det finns gott om död ved i området och luckor har öppnats i skogen efter granbarkborreangrepp och stormarna Gudrun och Per under 00-talet. En äldre brukningsväg som löper från söder till en kolbotten i norra delen vittnar om att även människan har en historia i området. Kolningen upphörde till stor del i Sverige under 1800-talet och därefter har skogsbruket i Natura 2000-området förekommit i en mindre omfattning.

Vad kan påverka området negativt

Naturtyps- och artspecifika hotbilder preciseras under respektive naturtyp och art.

Gemensamt för alla naturtyper i området (7160, 9010, och 9080):

- Exploatering i eller i anslutning till området.
- Avverkning, röjning, gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, plantering och användandet av främmande trädslag.
- Tillförsel av kalk eller aska. Kan ge skador på vegetationen, främst områdets mossor och lavar.
- Dikning och större markskador inom eller i anslutning till området. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras.
- Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet.
- Våtdeposition av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, andra påverkar indirekt naturmiljön. Till exempel kväveföreningar är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de har en gödande effekt vilket kan ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.
- Brist på naturlig störning. Arter förekommer ofta bara i vissa stadier i skogens utveckling. Om den naturliga dynamiken uteblir kan det få som följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska processer är översvämning, vind, påverkan av däggdjur och angrepp av insekter och svamp.
- Viltbetesskador. Onaturligt höga stammar av älg och annat hjortvilt som kan förhindra förnygring av vissa trädslag.
- Främmande(invasiva) arter som har potential att skada eller konkurrera ut den lokalt naturliga floran och faunan.

Områdets bevarandeåtgärder

Art- eller naturtypsspecifika åtgärder preciseras under respektive naturtyp.

Tabell 1: En generell sammanställning av bevarandeåtgärder omnämnda i den aktuella bevarandeplanen.

Bevarandeåtgärd	När	Var	Prioritet
Utreda och fastställa långsiktigt skydd av naturvärden knutna till träd	Inom tre år	Hela Natura 2000-området	1
Frihuggning av grova ädellövträd och tallar	Inom tio år, därefter vid behov	Hela Natura 2000-området	2
Gynna lövträd/röja gran (eller invasiva träslag)	Inom tio år, därefter vid behov	Främst i naturtypen 9080	2

Reglering av skydd och skötsel:

I och med att området är Natura 2000-område krävs samråd med främst Skogsstyrelsen vid avverkningar och röjningar som kan påverka naturvärdena negativt, även vid huggningar av enskilda värdefulla träd eller bortförsel av grov död ved. Vid samråd som rör skogsbruksåtgärder i skog kontaktas Skogsstyrelsen. Idag finns inget reglerat skydd utav området även om en del av området är nyckelbiotopklassat (ObjektID: 65105791040). Eftersom det idag inte finns något annat skydd av trädvärdena samt att de typiska arterna inom Natura 2000-området är beroende av äldre träd och död ved ("fri utveckling" av skogen), bör Länsstyrelsen utreda om Natura 2000-området kan få ett förstärkt skydd av naturvärdena.

I hela Östergötland är det förbjudet att avvattna mark. Markavvattning är åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur ett område eller för att skydda mot vatten om åtgärderna syftar till att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål. Markavvattning kräver alltid tillstånd (11 kap. 13 § miljöbalken). Ansökan om dispens och tillstånd för markavvattning prövas i normalfallet av Länsstyrelsen.

Bevarandeåtgärder:

Skogen i Mjältnäs Natura 2000-område ska i huvudsak lämnas till "fri utveckling" men med möjlighet till kompletterade naturvårdsåtgärder. På grund av högt betestryck från klövvilt kan det behövas åtgärder som förbättrar återväxten av lövträd inom hela området. Se även bevarandeåtgärder under respektive naturtyp.

För att stärka naturvärdena inom områdena samt bidra till ett mindre intensivt skogsbruk kring Natura 2000-områdena bör myndigheterna (främst Skogsstyrelsen) informera om och främja användandet av gröna skogsbruksplaner, hyggesfritt skogsbruk, skogscertifiering eller frivilliga avsättningar i angränsande marker.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatus beskriver läget för naturtyperna i landet som helhet, medan *bevarandetillståndet* beskriver aktuellt läge inom Naturaområdet. Dessa beskrivs närmare under respektive naturtyp och art längre fram i planen. Här redovisas en sammanställning av bevarandetillståndet inom området.

Tabell 2: Naturtypsareal och förekomst av Natura 2000-arter (ej fåglar) inom Natura 2000-området. **Blå färg** innebär en förändring av art- eller arealförekomst jämfört med regeringsgodkända uppgifter angivna inom parentes. Länsstyrelsen kommer att föreslå förändringarna vid lämpligt tillfälle. *) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura2000-bevarandearbete. Prioriteringen kan skilja sig från prioriteringen i det specifika området.

Naturtyp/art	Hektar/Förekomst	Bevarandetillstånd
7160 - Källor och källkärr	0,1	Gynnsamt
9010 - *Taiga	2,6	Otillfredsställande
9080 - *Lövsumpskog	0,4 (0,5)	Otillfredsställande
Total areal	3,1	

Uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

7160 - Källor och källkärr

Arealen 0,1 hektar är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Källor och fattiga intermediära källkärr påverkas av ständigt strömmande mineralrikt grundvatten. Små källbäckar kan också förekomma. Källmiljön och källbäckarna karakteriseras av jämn och låg vattentemperatur.

Den källpåverkade vegetationen är särpräglad och förekommer ofta fläckvis vid källan och bäckarna. Även de fattigaste varianterna av intermediär källkärrsvegetation domineras av skapaniaarter och klyvbladvitmossa. I källorna eller källmyrarna kan järnockrabildning förekomma (nordliga järnockrakärr).

Torvdjupet understiger ibland 30 centimeter. Morfologiska strukturer i torven är sällsynt och utgörs i så fall av mindre sträng- och flarkbildningar samt källkupoler. Habitatet är vanligtvis litet och inkluderar både solexponerade och beskuggade källmiljöer. Trädskiktet kan ha en krontäckning mellan 0 till 100 procent.

Källmiljöerna har en speciell flora och fauna som varierar med mineralsammansättning och krontäckningsgrad. Vartefter påverkan av källflödet avtar övergår vegetationen successivt i annan myr- eller

sumpskogsvegetation. Naturtypen förekommer framförallt i den boreala regionen. Kärrets hydrologi och hydrokemi är generellt opåverkad av människan.

Bevarandemål

Arealen av källor och källkärr (7160) ska vara minst 0,1 hektar. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattning eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Det ska finnas ett ständigt tillflöde framspringande grundvatten (källor) under hela året. Hydromorfologiska strukturer som är väl förknippade med naturtypen ska vara allmänt förekommande.

Processer och strukturer ska finnas i sådan omfattning att typiska arter inom grupperna kärleväxter och mossor (till exempel dunmossa och källmossa) som är beroende av dessa förekommer och kan fortleva långsiktigt i området.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver hotbilden på sidan sex:

- Befintliga och tidigare genomförda ingrepp i form av dikning och andra markavvattning åtgärder liksom dämning påverkar naturtypens hydrologi och hydrokemi, vilket kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Effekterna kan vara uttorkning ökad igenväxning och erosion.
- Torvbrytning är ett hot som riskerar att öka i takt med efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel.
- Skogsbruk; avverkning, körning och andra åtgärder påverkar hydrologi, lokalklimat och markstruktur. Den mycket blöta miljön är extra känslig för sönderkörning. Avverkning av närliggande fastmarksskog kan orsaka läckage av näringsämnen.
- Spridning av kalk, aska eller gödningsämnen ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i naturtypens närhet kan också skada genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten.
- Intensivt bete med tillhörande tramp kan skada källorna och källkärrarna.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen källor och källmiljöer (7160) har en liten utbredning i landet och länet. Historiskt sett har källmiljöerna varit vanligare. Bevarandestatusen i boreal region anses som otillfredsställande med en fortsatt negativ utveckling. Källmiljöerna har till stor del försvunnit på grund av avvattning och uppodling men den fortgående negativa trenden beror mestadels på bristande hänsyn vid skogsbruksåtgärder som ofta kräver tunga maskiner. I den boreala regionen (både inom och utanför Natura 2000-områden) är förekomstarealen för naturtypen 42 hektar.

Bevarandetillståndet för källorna i Mjältnäs anses dock vara gynnsamt. Ett flertal för naturtypen typiska arter förekommer och hydrologin är i stort sett helt opåverkad av mänskliga ingrepp.

9010 - *Taiga

Arealen 2,6 hektar är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer främst i den boreala zonen på fuktiga näringsrika marker till torra och näringsfattiga. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30 till 100 procent och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg, ibland även med inslag av andra inhemska arter. Naturtypen taiga innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning. Det kanske viktigaste elementet för naturtypen är den döda veden som hyser en lång rad vedlevande svampar och insekter, dessutom är veden födosöks- och boplatser för många fågelarter. Naturtypen delas vanligen in i flera olika undergrupper beroende på dominerande trädslag samt successionsstadier.

Naturtypen i Mjältnäs Natura 2000-område domineras av 150-årig gran med mindre inslag av löv och tall.

Bevarandemål

Arealen av taiga (9010) ska vara minst 2,6 hektar. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark med ett olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Barrträd ska dominera naturtypen, gran ska dominera i naturtypen utom i den västra delen där tall ska dominera. Lövträd ska utgöra ett enstaka till måttligt inslag. Det ska minst finnas allmänt till rikligt med grov och solbelyst död ved; till exempel torrträd, hålträd, liggande stockar, halvdöda träd eller branddödade träd. Förekomsten av äldre träd ska vara måttligt till rikligt och det ska finnas en förnygring av ovan nämnda arter.

Hela eller delar av naturtypen ska vara påverkad av störningar så som skogsbrand, angrepp och stormfällning. Andra småskaliga naturliga processer som trädens förnygring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom området. Igenväxningsvegetation ska inte tillåtas dominera i fältskiktet. Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av dessa arter inom grupperna insekter (till exempel skalbaggar), mossor (till exempel vedtrappmossa), svampar (till exempel talticka) och lavar.

Bevarandeåtgärder

Naturtypsspecifika åtgärder utöver generella bevarandeåtgärder för området:

En utav de viktigaste störningarna i naturtypen är brand. Innan människan kontrollerade brandfrekvensen i landet brann taigan i Sverige med jämna mellanrum, i Östergötland brann skogen i genomsnitt med 20 till 50 års intervall. Granskogen i Mjältnäs Natura 2000-område har troligen inte brunnit lika ofta och de höga naturvärdena kopplade till gammelgran i området riskerar att helt eller delvis försvinna vid skogsbrand. Efter stormarna Gudrun och Per har dessutom flera större luckor i trädskiktet skapats och det finns rikligt med död ved. Det skapar en naturlig variation och succession liknande efter en skogsbrand.

Naturtypen ska i huvudsak lämnas till ”fri utveckling” men med möjlighet till mindre naturvårdsåtgärder som frihuggning av äldre träd (främst tallar) eller rekryteringsträd samt hugga fram småluckor eller nyskapande av död ved. I den södra delen finns ett mindre delområde med ett yngre trädskikt samt ett större inslag av löv. Här ska lövträden gynnas, till exempel genom röjning.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen 9010 förekommer i hela landet med tyngdpunkten av utbredningen i den boreala zonen. Marker som normalt brukas som produktionsskogar tillhör ofta naturtypen taiga och det är endast i de fjällnära regionerna som det finns kvar betydande områden med äldre skog i sena successionsstadier. Naturtypen taiga (9010) har en negativ utveckling eftersom skogsbruket i marker med höga naturvärden och fjällnära skog fortsätter, dessutom har intresset för biobränslen, skogsgödsling och skogsodling med främmande trädarter ökat under senare år. Samtidigt har hänsynen vid skogsavverkning ökat och arealen skyddad skog har utökats. År 2013 var förekomstarealen av taiganaturtypen i hela landet 20 714 kvadratkilometer och för att naturtypen 9010 ska uppnå gynnsam bevarandestatus behövs det uppskattningsvis 42 985 kvadratkilometer. Bevarandestatusen för naturtypen taiga (9010) är idag dålig i den boreala regionen och utvecklingen är övervägande negativ.

I Mjältnäs granskog har inget betydande skogsbruk förekommit i modern tid och skogen befinner sig i ett sent successionsstadium förutom ett fåtal partier med yngre blandskog. Det förekommer olika former av död ved och området hyser en stor mångformighet på livsmiljöer. Småskaliga naturliga processer förekommer och storskaliga processer som stormfällning har skapat luckor i trädskiktet. Större delen av naturtypen befinner sig i ett sent successionsstadium men bevarandetillståndet anses som otillfredsställande eftersom det saknas ett långsiktigt skydd av naturvärden kopplade till trädskiktet.

9080 - *Lövsumpskog

Arealen 0,4 hektar är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer på fuktig och näringsrik mark. Det finns en påverkan från högt grundvatten och översvämning sker normalt årligen. Naturtypen finns på mineraljord, tunna torvtäckten och i vissa fall även på torvmark av lövkärrstorv eller vasstorv. Trädskiktets krontäckningsgrad är vanligen mellan 50 till 100procent. I södra och mellersta delarna av landet utgörs trädskiktet ofta av al. Gran och videarter kan ofta förekomma i både träd- och buskskikt.

I denna naturtyp finner man ofta en stor variation vad gäller trädslag, artstock och struktur. Denna variation kan härröra från tidigare markanvändning, naturgivna förutsättningar eller den aktiva dynamiken i bestånden. I sitt mest utvecklade stadium kännetecknas naturtypen av ett stort inslag av gamla träd och död ved. Som ett resultat av tidigare markanvändning, naturliga störningar eller andra åtgärder kan skogen befinna sig i ett yngre successionsstadium med stort inslag av yngre träd.

Naturtypen består av en fuktig till blöt skog som till vissa delar liknar svämlövskogen, men till skillnad från dessa karakteriseras fältskiktet av typiska sumpväxter beroende på det mer eller mindre permanent höga vattenståndet. Övergången mot björklädd, skogsbevuxen myr kan vara diffus, men generellt är torvtäcket i lövsumpskogen tunt och består då av lövkärrs- och vasstorv. Till följd av den fuktiga marken står träden ofta på socklar, särskilt i äldre skog. Tuvbildningen kan vara stark, och vegetationen därför varierande med ris på tuvorna och avsaknad av vegetation i de blötaste delarna. I djup skugga blir fältskiktet glestycken. Lövsumpskogarna har sin tyngdpunkt i södra delen av landet och förekommer främst i boreal och kontinental region.

Lövsumpskogen i Mjältnäs Natura-2000 område återfinns i två delar av området, dels i nordvästra delen och centralt i området utmed bäcken.

Bevarandemål

Arealen av lövsumpskog (9080) ska vara minst 0,4 hektar. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark med ett olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Klibbal och ask ska dominera naturtypen. Det ska minst finnas allmänt till rikligt med död ved, till exempel stående stammar, hålträd, liggande stockar och halvdöda träd. Träd med socklar och förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och det ska finnas en föryngring av ovan nämnda arter.

Naturtypen ska inte påverkas av dräneringsåtgärder och ha en naturlig hydrologi. Omvälvande störningar som insektsangrepp, stormfällning eller bete kan påverka naturtypens dynamik och struktur. Andra småskaliga naturliga processer som trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom naturtypen.

Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av dessa arter inom grupperna kärlväxter och mossor. Igenväxningsvegetation av invasiva arter (till exempel gran) ska inte tillåtas dominera i naturtypen. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver hotbilden på sidan sex:

- Betydande inväxning av gran och främmande trädslag.
- Störd hydrologi genom till exempel dikning är särskilt allvarlig då naturtypen i hög grad får sin karaktär av det mer eller mindre permanent höga vattenståndet.
- Större markskador kan förutom rena mekaniska skador även medföra att hydrologin påverkas med följd att naturmiljön ändras.

Bevarandeåtgärder

Lövsumpskogen i Mjältnäs (9080) ska till stor del lämnas till ”fri utveckling”. Att delar av naturtypen skulle påverkas av naturvårdsåtgärder i intilliggande naturtyper eller av naturligt förekommande omvälvande störningar ska det ses som en del i den fria utvecklingen. Betydande igenväxning av gran är generellt ett problem i naturtypen, om igenväxning av gran blir ett betydande problem ska det åtgärdas med röjning.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Sumpskogarna förekommer ofta insprängt bland andra skogstyper. Då är de dessutom ett viktigt inslag som väsentligt höjer ett områdes naturvärde. Med tanke på den historiska förlusten av naturskogar, så kan man anta att även opåverkade lövsumpskogar minskat avsevärt. År 2013 fanns det uppskattningsvis 226 kvadratkilometer av naturtypen i Sverige, men att det för god bevarandestatus behövs minst 470 kvadratkilometer. Största hotet är fortfarande ett storskaligt skogsbruk. Dagens sumpskogar bör bevaras med ökad naturvårdshänsyn inom skogsbruket.

Bevarandetillståndet för naturtypen i Mjältnäs Natura 2000-område anses som otillfredsställande. Skogen har en naturlig hydrologi och ett varierat trädskikt men det saknas en långsiktigt reglerad skötsel utav trädens naturvärden (2017).

Dokumentation

Webbsidor/databaser:

Artportalen, <https://www.artportalen.se>, (2017-01-23).

Länsstyrelsen Östergötland, <http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland>, (2017-01-23).

Naturvårdsverket, <http://www.naturvardsverket.se/>, (2017-01-23).

Skogsstyrelsen, <https://skogskartan.skogsstyrelsen.se/skogskartan/>, (2017-01-23).

Skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, (2017-01-23).

Dokument:

Länsstyrelsen, (2009), Bevarandeplan för Mjältnäs sumpskog SE0230264.

Naturvårdsverkets vägledningsdokument för naturtyper och arter.

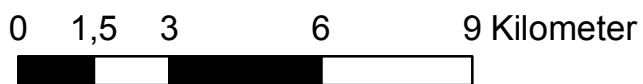
Wenche Eide (red.), Arter och naturtyper i habitatdirektivet - bevarandestatus i Sverige 2013, ArtDatabanken SLU, Uppsala, 2014.

Bilagor:

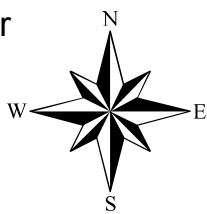
Bilaga 1, Kartor över Natura 2000-området

Bilaga 1

Översiktskarta

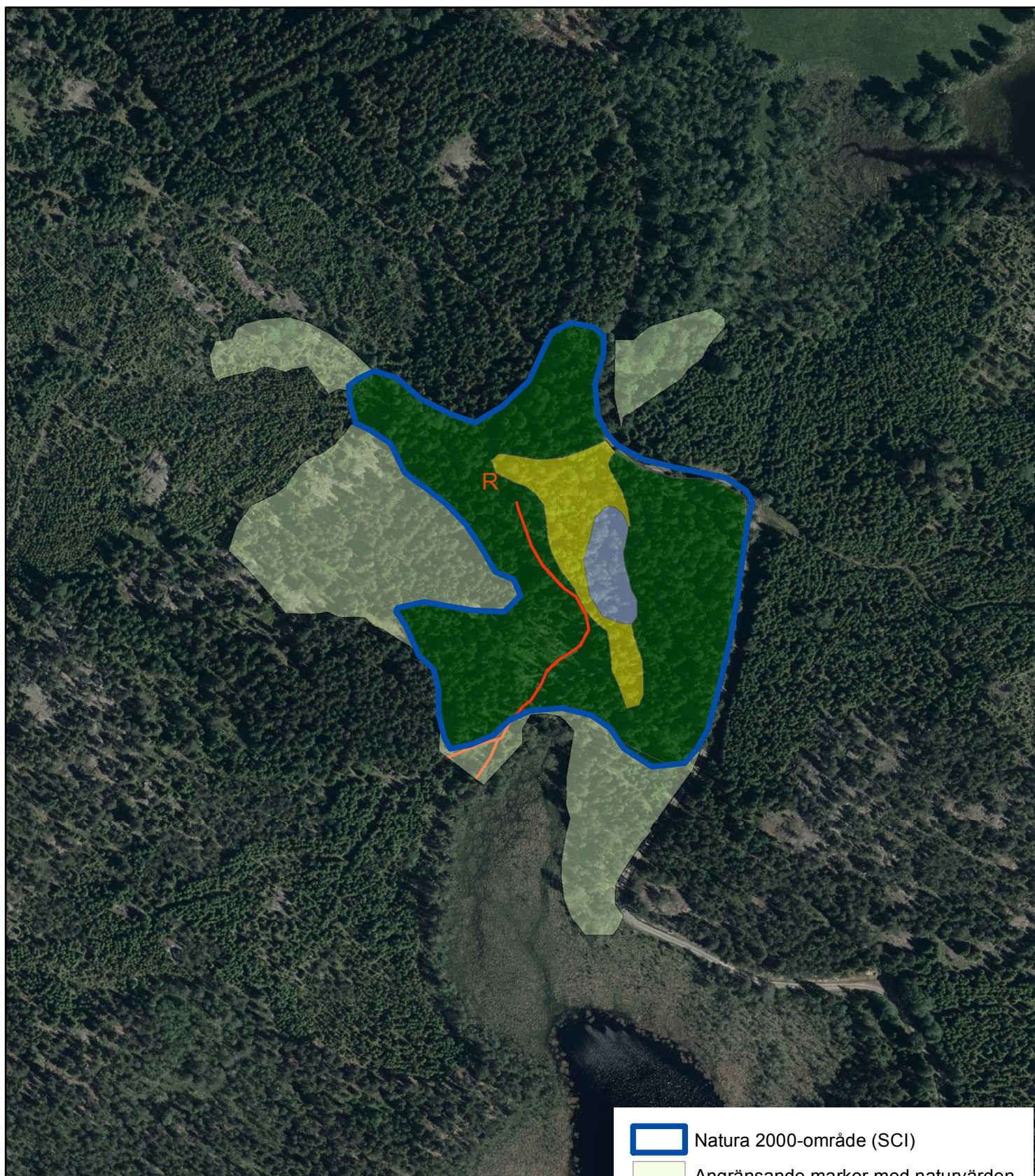

1:150 000

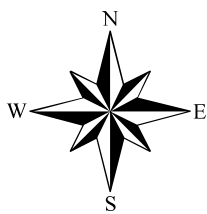
 Natura 2000-område (SCI)

Natura 2000-naturtyper och kulturlämningar inom Natura 2000-området samt angränsande marker som hyser vissa naturvärden

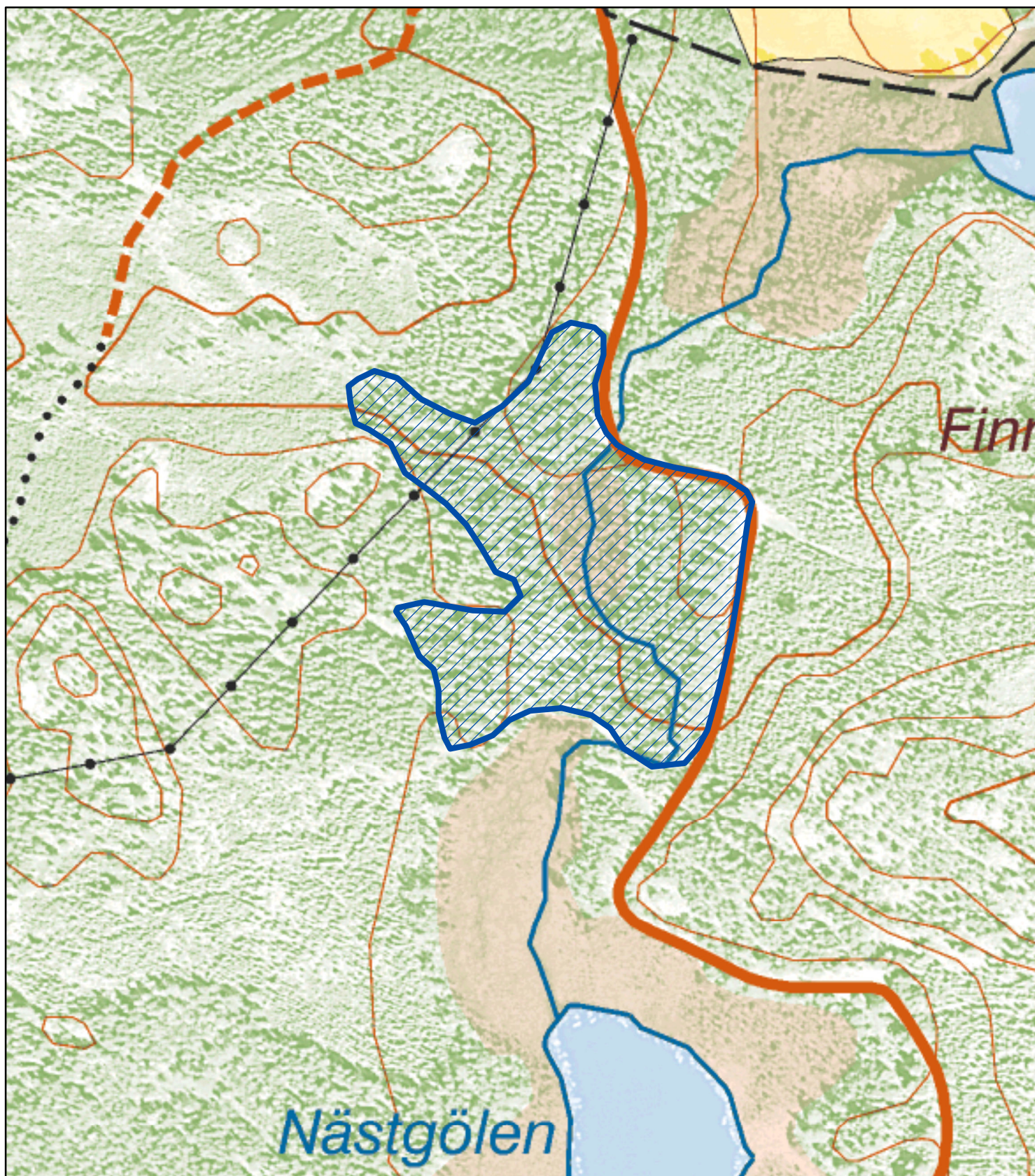
0 30 60 120 180 Meter

1:3 000

- Natura 2000-område (SCI)
- Angränsande marker med naturvärden
- 7160 Källor och Källkärr 0,1 hektar
- 9010 - Taiga 2,6 hektar
- 9080 - Lövsumpskog 0,4 hektar
- Kolbotten
- Äldre brukningsväg

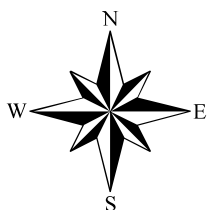
Ekonomisk karta

0 30 60 120 180 Meter

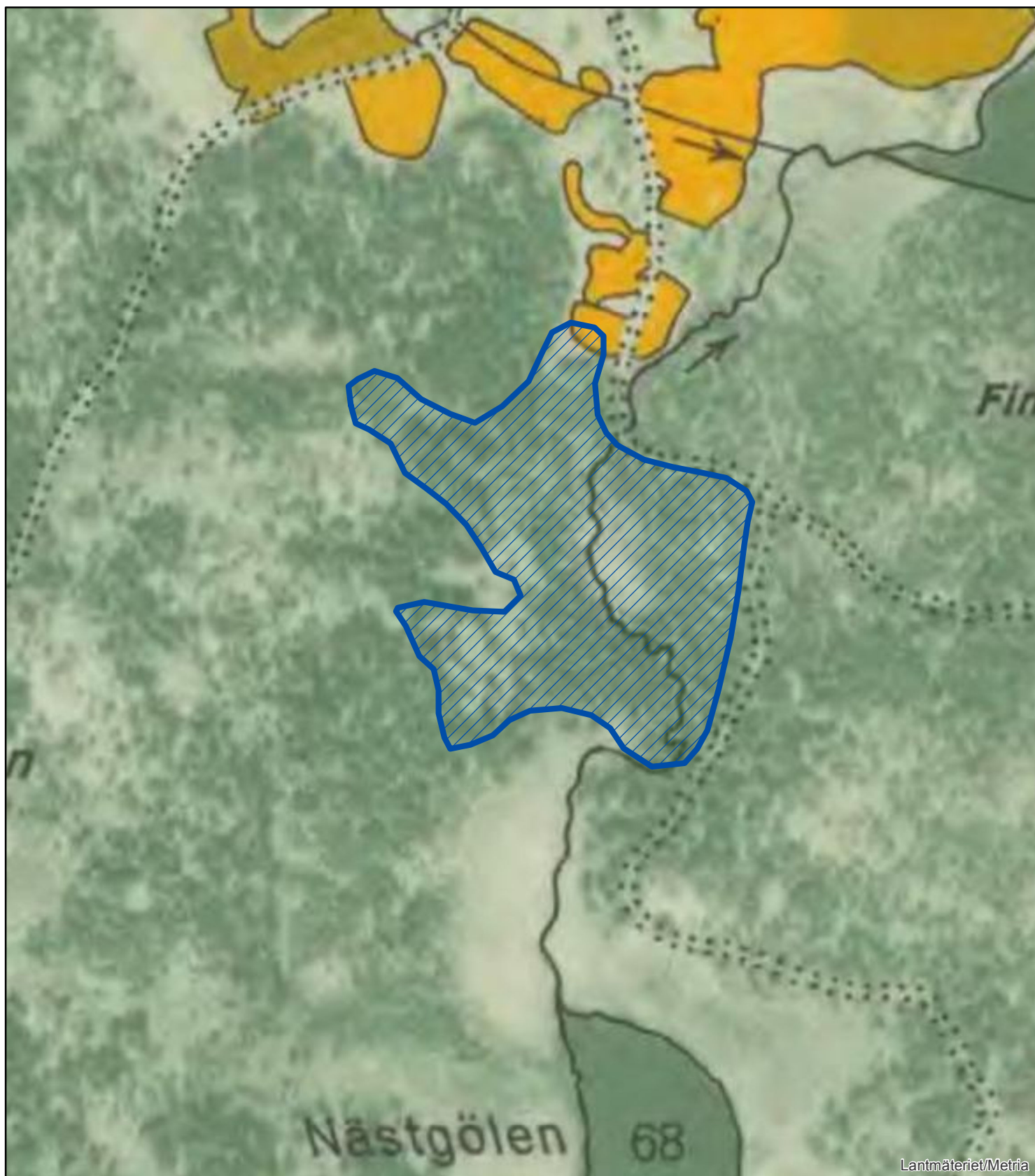

1:3 000

Natura 2000-område (SCI)

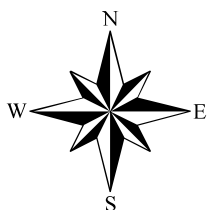
Ekonomisk karta från 1930-40-tal

0 30 60 120 180 Meter

1:3 000

Natura 2000-område (SCI)